Ч. 201. Львів, Субота, дня 7. (20.) вересня 1902. Річник VI.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:

в Австриї:

на цілий рік . . 20 кор.
на пів року . 10 кор.
на чверть року . 5 кор.
на місяць . 1·70 кор.

За границею:

на цілий рік 16 рублів або 36 франків
на пів року . . 8 рублів або 18 франків

Поодиноке число по 16 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска« — З Руслановиx псальмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о $5^1/_2$ год. пополудни.

Редакция, адміністрация і експедиция »Руслана« під ч. 1. **пл. Домбровского (Хорунщини).** Експедиция місцева в Агенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по цїнї 20 с. від стрічки, а в »Надісланім« 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Австро-Угорщина на Балканї.

(X) Münchener Allg. Ztg. подає цікаву статю про полїтичне положенє і становище Австро-Угорщини на Балканї. Ся статя вельми острій піддає критицї мляве поступованє австрийскої дипльомациї в справах, які живо доторкують ся нашої монархії. Монахійский дневник пригадує, що після окупациї Босни і Герцоґовини тодїшний мінїстер заграничних справ ґр. Андраші сказав до цїсаря многозначні слова: »Тепер відчинені ворота до Орієнту!« Коли австрийский мінїстер заграничних справ бажав тим висловити, що він має ширші пляни, і владу цїсаря думає розширити на сумежні з Босною области, то ся думка зовсїм не здійснила ся. Навпаки. Кілько раз було чутно про національні і полїтичні рухи в тих сторонах, то все те доторкувало ся Росиї або Італії, про яких діяльність подавано вісти до прилюдної відомости. Тимчасом про яке небудь розширенє области Австро-Угорщини з кождим роком щораз було тихше.

Münch. Allg. Ztg. вичисляє ріжні події, в яких Росия й Італія в тих сторонах забезпечували свою повагу. Що йно тепер осягнула Росия дипльоматичний успіх переведенєм exequatur для ново утвореного консуляту в Митровиці. Тим способом значно скріпила свій вплив в північній Альбанії. З усїх тих подій можна бачити, що Росия й Італія хотять бути готовими на всякі випадки, наколиб дійшло до ліквідациї Туреччини. А позаяк сї держави свою діяльність розвивають дуже близько австро-угорскої границї (Митровиця лежить на боснійско-герцоґовиньскій границї), отже цікаво тепер знати, яку рівнобіжну акцию задумує робити Австро-Угорщина? Але на се чуємо вельми несьмілу відповідь.

Згадана статя кінчить ся отакими влучними словами: »Се не є мовби лїтний сон, який тут путає дипльоматичну роботу, бо в зимі та робота не є живійша. Се є причина, задля якої в Австриї і в Угорщинї починає ся певне невдоволенє керманичем заграничної полїтики. Заява, що Австро-Угорщина нїчого не бажає на Балканї, як удержаня status quo, се вельми слабонька проґрама«.

Берлиньскі дневники заповідають небавом відвідини короля Олександра і королевої Драґи на царскім дворі. Цар і цариця приобіцяли приняти королївску пару на дворі в Лївадиї. Сю обіцянку, якої король сербский довго не міг діждати ся, а яка тепер сповнить ся, зроблено, як звіщає Berliner Local-Anzeiger, певно і переважно з полїтичних причин. Після всяких познак була би росийска дипльомация приневолена числити ся з наглим зворотом сербскої державної полїтики супроти Росиї, наколиб цар дальше відказував леґітимациї сербскій королївскій парі, а такий зворот не відповідав росийским плянам, тим більше, що з натугою великою ледво повело ся відклонити Сербію від Австриї. Сербска держава є придатною і для певних старанно підготовлених цїлий усмотреною фіґурою на росийскій шахівницї в балканьскій справі. Значило би отже добре обдуману і майже викінчену росийску полїтичну роботу на Балканї поважно загрозити, наколиб Сербію знов вилучило ся із сеї нїжної мозаікової будівлї. Бо сам погляд на ґеоґрафічну карту вказує, що Сербія значить для Росиї. Задля того полїтичні понуки мали перевагу над особистими почуванями. Сербска королївска пара буде принята на царскім дворі, як недавно князь Фердинанд болгарский, а Сербія буде так само послушна цареви, як Болгария. Ґр. Ґолуховский занедбав пригідну хвилю, вдати ся в сю справу заздалегідь.

Шкільництво народне в перемискій епархії в р. 1848. і 1849.

Школи тривіяльні.

Школи тривіяльні були переважно під латиньскою консисториєю. Аби виказати се наглядно, переходити будемо після деканатів, або надзорів шкільних окружних:

1. Старосольский. Школи тривіяльні в сїм окрузї остають всї під латиньскою консисториєю, а суть в Старій Соли, Хирові і Фульштинї. В школах сих не учено нич по руски, учителї не уміли рускої мови, а духовеньство руске не мало приступу до сих шкіл і жадного впливу. Виказує, що число душ гр.-кат. обряду в порівнаню з числом лат. обр. є в Старій Соли і в Хирові три рази а в Фульштинї два рази більше, тож опираючись на розпорядженю бажає введеня науки в рускій мові з сполукою польскої.

2. Старосамбірский. Є лишень одна школа тривіяльна в Старім Самборі, підчинена лат. конс., але Русини удержують в містї руску школу парохіяльну.

3. Дрогобицкий. Під лат. конс. є школа тривіяльна в селї Мединичах, де учать по нїмецки, польски і руски, але в сеї науки нема хісна, тож жадає, аби наука відбувала ся лишень в рускій мові. Рівнож під лат. конс. зістає школа нїмецка на кольонїї Königsau, там учать тілько по нїмецки.

4. Комарнянський. Під лат. конс. остають школи тривіяльні в Комарнї і Рудках, де не учать по руски. До школи в Комарнї ходило 6 Русинів на 1989 мешканцїв а 20 Поляків на 300., в Рудках 1 Русин на 224 мешканцїв. Мале число учеників в Комарнї поясняєсь тим, що була там руска школа парохіяльна.

5. Височаньский. Оба справозданя так загальні, що з них догадуватись лише можна, що суть якісь школи тривіяльні підчинені гр.-кат. консисториї, але їх не подає. Під лат. конс. остає школа тривіяльна в Турцї і Русини не мають там осібної школи парохіяльної. Чи учено в сїй школї рускої мови, не сказано, але примічено, що всї учителї уміють руску мову.

6. Куликівский. В Куликові школа тривіяльна остає під гр.-кат. консисториєю і з роком шкільним 1848/9 розпічнесь наука в рускій мові, а в Жовтанцях школа тривіяльна остає під лат. конс. і що-до сеї школи віднїс ся надзір окружний ще в 1847. роцї до ґубернії в цїли переданя її під надзір гр.-кат. консисториї.

7. Варяский. Під лат. конс. школа трив. в Варяжи. Чи учать там також по руски, нема згадки.

8. Потелицкий. Під гр.-кат. конс. оставала провізорична школа тривіяльна в Потиличи і там з р. шк. 1848/9 введесь руска мова викладова, колиб були підручники. Під лат. конс. остають школи тривіяльні в Раві і Нароли. В Нароли є 29 Русинів, тож нема школи парохіяльної, а в Раві дорозумітись треба, що не заходить ся причина, тож є школа парохіяльна.

9. Олешицкий. Не було нї одної школи тривіяльної.

10. Угнівский. Під гр.-кат. консисториєю оставала шк. трив. в Мостах Великих. Надзиратель примічає: »В нїй потрібне заведенє мови матерної с. є рускої, бож переважна часть учеників Русини а мало Поляків, тож побіч рускої мови треба задержати і польску. Всї учителї Русини уміють по руски і по польски. Введеню рускої мови не стануть на перепонї Поляки, бо крім кількох уживають рускої мови, тож радше учити ся їм в ріднів мові, чим в незрозумілїй«. Під лат. конс. оставала школа трив. в Угнові.

11. Бірчаньский. Під лат. конс. школи трив. в Дубецку, Динові ад Бахурж і в Бірчи. В школах сих не учать по руски, але що ходять до них ученики гр.-кат. обряду, тож належало би там ввести науку рускої мови.

12. 13. і 14. В ольховецкім, затварницкім і горожаньскім не було анї одної школи тривіяльної.

15. Яслиский. Під лат. конс. школа трив. в Яслисках. Чи учать там по руски, нема згадки.

16. В устрицкім не було школи трив.

18. Добромильский. Під гр.-кат. консисториєю зіставали школи трив. в Тарнові і Кватенинї, де учили по руски і по польски. Під лат. конс. в Добромили, Новім містї, Гуйску і Риботичах (кольонїя нїмецка).

18. Судова Вишня. Під лат. конс. в Судовій Вишни. Є там гр.-кат. 2418 а рим.-кат. 900; дїтий гр.-кат. спосібних до школи 303 а рим.-кат. 146., тож жадає введеня рускої мови викладової і підчиненя її гр.-кат. консисториї.

19. Ярославский. Під лат. конс. в Сїняві, де по руски не учать. Побіч неї є руска школа парохіяльна.

20. Нижанківский. Під гр.-кат. конс. в Нижанковичах, де в надчисельних годинах учено дотепер рускої мови, тепер після числа учеників гр.-кат. обряду буде ся всего учити по руски, а з огляду на се, що ходять на науку і ученики лат. обряду, також польскої мови.

21. Мостиский. Суть дві школи трив. в Мостисках і Гуссакові. В 1848 учено в обох школах лишень по нїмецки і польски. В 1849. мостиска школа перейшла під заряд гр.-кат. консисториї, а гуссаківска остає ще під лат. конс. В Мостисках учитель умів по руски, тож заведено науку сеї мови, а в Гуссакові нї, тож домагаєсь порученя сеї мови дякови, доки учитель не вивчить ся сеї мови сам, а з платнї учителя мало би ся оплачувати дяка.

22. Перемиский (заміский). Під латиньскою консисториєю остає школа в Радимнї, чи учать по руски, не згадує, ходять там дїти гр.-кат. обряду на науку. Імовірно учать.

13. В порохницкім не подає шкіл тривіяльних.

24. Каньчуцкий. Під лат. конс. в Лежайску і Каньчудзї, де учать руского читаня і сьпіву

церковного, а прочих наук учать по польски, бо матерна їх мова є польска.

25. Коросняньский. Під лат. конс. в Коросні і Стрижові. Не учать по руски, бо не ходять на науку діти гр.-кат. обряду.

26. Дукляньский. Мають бути дві школи тривіяльні, однак не подає місця де, анї під чиїм надзором остає (імовірно під лат.).

27. В біцкім не було школи тривіяльної.

28. Мушиньский. Під лат. конс. в Тилїчи і Мушинї. В Тилїчи не учено по руски, хотяй було три рази тілько Русинів що Поляків. В Мушинї було Русинів 237 а Поляків 1600.

29. В жовківскім не подано жадної школи тривіяльної.

30. Сокальский. Під лат. конс. в Сокали, до котрої ходять переважно ученики гр.-кат. обряду, а не учать навіть читати і писати по руски.

31. Тартаківский. Під лат. конс. школа в Тартакові, де не учать по руски.

32. Белзкий. Під лат. конс. в Белзї і Кристинополи. В Белзї нема рускої парохіяльної школи а в школї тривіяльній, до котрої ходять рускі діти, не учать по руски. В школах сих є більшість дітий гр.-кат. обряду, тож домагає ся введеня науки рускої мови і обсадженя посад учителями, котрі би сю мову уміли, а тимчасом, аби до науки сеї мови від 1848/9 р. додано провізоричного учителя, або дяка.

33. Сяніцкий. Під лат. конс. в Риманові, Заршинї і Новім Санчи. В школах в Риманові і Заршинї нема руских дітий а в Новім Санчи є 3, але по руски не учать ся.

34. Жукотиньский. Під гр.-кат. конс. в Ломній, Волчім і Хащові. Учили дотепер по нїмецки, руски і польски а від 1848/9 наступить введенє тілько мови рускої.

35. Любачівский. Під лат. конс. в Любачові, де учать тілько по нїмецки і польски.

36. Мокряньский. Під гр.-кат. конс. в Опацї, Підґужи, Ясеници сільній, Нагайовичах, Татарах, Дорожові, Волї Якубовій і в Броници.

37. Самбірский. Під лат. конс. в Самборі (передмістє) 1 для хлопцїв, 2 для дївчат, в Кайзердорфі (Калинові) і в Стрілковичах. В всїх сих школах не учать по руски.

38. 39. і 40. В лїскім нема шкіл тривіяльних, а з балигородского і яворівского нема справоздань.

З виказу сего бачимо, що крім шкіл головних було ще в перемискій епархії 63 шкіл тривіяльних. З тих оставали під гр.-кат. консисториєю 17 а 46 під лат. конс. В 25 школах, остаючих під лат. консисториєю не учено зовсїм рускої мови і то в східній Галичинї, де нераз була більшість Русинів, в декотрих містах побіч тривіяльної школи, остаючої під лат. консисториєю були окремі рускі школи парохіяльні, удержувані самими Русинами. В всїх школах, остаючих під надзором гр.-кат. консисториї учено польскої мови.

Кошти удержаня шкіл головних і тривіяльних поносили громади без ріжницї обряда і нациї, а школи парохіяльні удержували самі громади без підмоги з фонду шкільного.

(Дальше буде).

З бразилїйскої України.

Друге письмо, яке в тім самім числї (33.) »Gazet i Polsk-ої в Бразилїї« находить ся у відповідь п. Стефанови Петрицкому, а під яким підписаний п. Володимир Квасиньский, (здаєсь бувший учитель зі Львова. — Ред. Рус.) доторкає ся загальнїйше бразилїйских відносин і тому наводимо єго в цїлости.

»Шановний Пане Редакторе! В послїднім числї Вашої часописи, уміщуючи кореспонденцию в справі тутешних Русинів, підписану Дмитром Іванковим, були Ви ласкаві оголосити, що всякі спростованя і голоси »противної партиї« охотно приймете і помістите. Користаю з того, бо морально почуваю ся до обовязку представити цїлу річ у властивім сьвітлї, бо я крім сьвящеників, є одиноким Русином в Паранї, що знає добре ті справи і може про них щось сказати. Признаю ся, що неохотно беру за перо, бо мушу виступити против чоловіка, по якім богато а богато доброго обіцювано собі, — але я змушений, по перше, аби гидрі головку скрутити в зародку, по друге, щоби уняти ся за людьми, яким закинено стілько, що коли се перечитає хтонебудь, подумає, що діяльність їх тутка містила ся і містить ся на впоюваню темноти в люд, визискуваню тогож і як каже сей »Іванків«, на наповнюваню »своїх кишень і сакв потом люду«.

Про якісь партиї говорити — то тих межи Русинами дотепер нема, а кількох киринників, дуже наївних, не бере ся в рахунок. Не буду я відповідав тому підписаному Дмитрови Іванкови, бо що се він укладав, то абсолютно неправда і висказую переконанє, що нї; але властивому авторови криючому ся за плечима Іванкова, пану Стефанови Петрицкому, який приїхав тут немов то делеґатом Русинів зі старого краю, аби допомочи нам в орґанїзациї і ширеню просьвіти, так борзо забрав ся до сего *в протягу трех тижнїв, що розбив орґанїзацию Русинів в Курітибі, збещестив публично своїм письмом людий, а яких духовну і народну діяльність тут в Паранї можна чолом ударити перед ними*, чи є він доктором медицини, як в тім самім числї оголошує ся — се єго особиста справа, сеї не тикаю готов єще принести до Редакциї докторский диплом (нема страху — Ред. Русл.) і менї закинути клевету. Чи він оголошуючи, що продає рускі книжки, не продає припадком тих, які подарували Русини в старім краю для тих своїх братів бідаків тутки, таких жадних науки (від нас взяв з собою поверх 400 книжок — Ред. Русл.) — також не кажу сего, але знаєте Ш. Редакторе, що тут вже були такі случаї.

Шановний Пане Редакторе! Чую свою вину, що обїхавши майже всї кольонїї в Паранї, дотепер нїгде я нич не писав про властивий стан і потреби тутешної Руси — але я збирав нотатки і небавом оголошу їх. З гори заявляю, що кождий факт, наведений в теперішній дописи, найточнїйше докажу, подаючи всїм інтересованим, так тут в Паранї, як і в старім краю адресу, під якою можна зі мною порозумівати ся: Curytiba, rua Serrito N. 10.

А тепер вертаю до річи.

(Дальше буде).

З полїтичного поля.

В часї, коли з причини хлїборобского страйку, польска праса пише про Русинів, як про небезпечних ворохобників, загрожуючих не лише будучій Польщи, але і самодержавній Росиї, промовчує старанно тиху а енерґічну роботу своїх вшехпольских конфедератів, яких значінє в польскій суспільности уросло вже стілько, що не то независимі люди, але і партиї піддають ся їх напорови.

Аранжери загально-народного віча Поляків з під усїх трех заборів візвали демократичних послів зі сойму і державної ради, щоби офіцияльно приступили до устроєня віча. Якийсь час отягали ся і вагали ся демократи, але вкінци мусїли уступити і в недїлю відбули довірочне засїданє, на якім рішено приступити до віча і виделеґовано до комітету пп. Ґломбіньского, Ґрека, Малаховского, Міхальского, Райского, Романовича і Рутовского.

З сеї нагоди пише Przegląd: Ми не подїляємо надії, що тим панам удасть ся своїми голосами вигладити острі канти проєктованого всенародного віча, не тому, щоби ми не мали достаточного довіря до полїтичної розваги сих послів, але тому, що история учить нас, що у

Др. Ярослав Окуневский.

Із Могребу.

ТАНҐЕР.

Ми в базарі. У цїлім Орієнтї базар усюда однаковий. По улицям подїлені, скажім на наш лад, цехи. При однїй улицї кують ковалї мосяжні кітли і иншу посуду, там знов шевцї і римарі таки на улици виробляють і продають свої товари, то знов золотники, в більшій части жиди, продають свій крам. Як усюди в Европі так і тут у жидів можна усего дістати. Тут старосьвітска шабля дамаскеньска, там пречудні старосьвітскі тканини, то вишиваня побіч европейскої тандити і норимберґского краму, в суміш з невибагливими виробами для ужитку сусїдних мужиків негрів.

У другім закутку продають ріжнородні запахи і косметики, зїля генна, котрим жінки забарвляють собі нїгтї на червоно, чорнило, котрим малюють собі брови і рясницї, мило до голеня голов і пахуче дерево санталь, котрим курять свої комнати. Тут також не далеко і ресторан. В несмачнім кітлї смажить ся усяке мясо і ріжнородні, дуже масні та солодкі тїста. А коло усїх тих присмаків кружляють міріяди мух і усяких комах, що сїдають то на каправі очи Неґрів та Арабів, то на чудні присмаки. Мухи тут — велика язва. Арабскі паничі та Европейцї обганяють собі їх малими буньчуками, гаремові дами кажуть собі обганяти їх вахлярами з пер струсевих, а на дворі мароканьского калїфа є окремий уряд »обганяча мух« на взір наших европейских »Küchenmeistr-ів«, »Stallmeistr-ів« і т. д.

Впрочім базар не представляє нїчого особливого. Тут Европа вже дуже близько дотикає Африки. Европейска тандитна робота машинового виробу випирає ґарні но мозільні вироби арабского ремісника. Лише ще сріблом викладані (»жировані« сказати би гуцульским словом) ложиска стрільб і пистолїв, — робота штучна але мозольна, поплачують і находять покуп. Длятого істнує ще тут і навіть дуже поважаний цех рушникарский. Тії жировані рушницї розходять ся караванами по цїлій Африцї, а імя славних рушникарів передає ся з роду в рід.

Цїкаве ще і те, що де би коли в сьвітї не істнував культурний вплив Арабів, то всюда там осталась нераз яко послїдний забуток, одна любов до того рода жированих робіт. Від Занзібару[4]) на полудни аж до Босни та Герцоґовини, від Індий аж до Могребу лишив ся в тих виробах знак впливу арабскої штуки[5]).

На танґерскім базарі всеж таки найголовнїйшу вагу в торзї мають жиди. Се так звані жиди іспаньскі, котрі тут крім арабскої мови знають і між собою уживають жарґону іспаньского, як на Українї і в Галичинї жарґону жидівско-нїмецкого. І назви у них іспаньскі. Коли би хто так читав лише вивіски »Don Rodriguez, Sanchez« і т. д., міг би уявити собі в Танґері не знати які останки славних іспаньских родів, а може навіть і зі звісних »conqui stadores«, розуміє ся не бачивши їх. Коли їх чоловік побачить, то се наші домородні Розенцвайґи, Розенбуші, Кони та Левети. Пізнати ще їх можна по темній одежи, котру жиди мусять носити на приказ султана, по особливо специяльнім жидівскім нехарстві, по боязкім і заразом хитрім виразї лиця.

Помимо офіцияльного утиску і помимо погорди, з якою Араби відносять ся до жидів, дарма, що они одної раси, все-таки жиди уміють обходити всякі закони і виростають понад голови тубильців-Арабів. Щоб обминути закони арабскі, удають ся жиди під т. зв. протекторат котрої небудь із важнїйших держав. Франция, Анґлїя та навіть Америка має тут своїх »протеґованих« — за котрими вона обстає і котрим нїчо стати ся не може без дозволу дотичного представника консулярного. За малою оплатою т. зв. »таксою« стає ся жид — protegé одної або нераз для більшої певности і двох держав. Підданьство міняють жиди як сорочку — або ще скорше. Держава, котра в дану хвилю має найбільше полїтичне значінє, має і найбільше протеґованих.

За убитого жида Трінїдада, протеґованого анґлїйского, почав ся спір між Анґлїєю і Калї-

---

[4]) Про Занзібар гл. низше.

[5]) У Сараєві, узяв австрийский уряд в свою охорону занесену туда Турками штуку і заложивши там школу різьбарску, в котрій домородні учителї учать робітників, по стародавних арабских узорах. На послїдній виставі у Відни (für Landwirtschaft, Kunst und Industrie) можна було бачити гарні роботи, що виконували ремісники в очах публики.

Менї здає ся, що і ті, поза границею Галичини звістні вироби Шкрибляків з Яворова і инших майстрів гуцульских, то також забутки арабско-турецкого культурного впливу. З великим признанем приходить ся менї тут піднести заходи »Гуцульскої Спілки« над тим, щоби видобути з забутя той промисл і вивести єго на торг европейский. (Прим. Авт.).

всїх *революцийних роботах* завсе беруть верх як-раз не розважні люди, але люди найбільше екзальтовані, найбільше червоні, найбільше легкодушні і напхані пустили фразами. Отже і тепер стане ся те саме. На засїданях сего тимчасового комітету більшість голосів буде здобувати не п. Романович, Райский, Малаховский, Рутовский, які певно в глубинї серця є пересьвідчені про шкідливість сего віча, але якийсь молодик, запалений і червоний, якийсь безоглядний радикал, який буде бити ся в груди, говорив про свій патріотизм і як зрадників трактував всїх тих, що не схотять піти за ним на дорогу полїтичних авантур, ведучу в пропасть. Єго червоні промови пірвуть зібраних і навпаки голосам тих розважних послів западуть ухвали в високій степени шкідні для нашого народа. Хто нам не вірить, нехай читає памятники, *описуючі всякі революцийні роботи чи то в Італії, чи у Франциї, чи у нас в 1831., 1848. і 1863. роках«*. Тут немов відкриває ся рубець густої заслони, яка закриває орґанїзацийну роботу конфедератів, а якої цїлию очивидно нїчо иньше. як справдї — революция.

Король Едвард VII, з женою, з княжною Вікториєю і кружком запрошених гостий, відбуває морску проїздку, удаючи ся до свого шкотского замку в Бальморали. Морский воздух має так корисно дїлати на здоровлє короля, що викликує правдиве зачудованє у тих, котрі недавно бачили єго на ложи смерти. Взагалї видко тепер, що король цїлковито прийшов до здоровля. Відвідує хороші місцевости здовж побережа і на прибережних островах, складає візити в резиденциях вельмож, полює на оленї, приймає привіти мешканців, урадованих присутностию монарха, в місцевостях віддалених, де від кількох стоїт не постала нога володїтеля. По короткім побутї в Бальморали поверне король до своєї резиденциї в Зіндрінґем, а королева поїде до Данії, аби відвідати родичів. По повороті королевої з Данії перенесе ся двір до Віндзору, де надїють ся приїзду деяких монархів, а між иньшими також цїсаря Вільгельма. — Поголоски о тім, немов би король Едвард укладав подорож по Европі, аби відвідати монархів великих держав, утихли; а просто урядово заперечено поголосцї, немов би король мав намір удати ся до Індиї, аби там коронувати ся на цїсаря Індиї.

Новинки.

— **Календар**. В суботу: гр.-кат. Созонт і муч.; рим.-кат. Евстахия. — В недїлю: гр.-кат. *Рождество Богородицї;* рим.-кат Матея.

— **Памятайте, Братя , на місию до Канади!**

— **Хлїборобскі страйки перед судом**. Дня 15 с. м. відбула ся в *Тернополи* перед звичайним трибуналом карна розправа проти 4 селян: Івана Ястшембского, Василя Корняка, Олекси Пухальского і Юрка Приснюка з Павшівки коло Чорткова. Першого з них прокуратория обжалувала о злочин з §. 98. б і 81. к. з., двох дальших о провину з §. 279. к. з. і § 3. коал. зак., а послїдного о злочин з §. 81. к. з. Акт обжалованя так представляє інкриміновані події:

»Дня 28. липня 1902. р. їхала через Павшівку фіра робітників з Джурина до Криволуки і коли зблизила ся до коршми, задержав єї Іван Ястшембский, узброєний в палицю та піднїсши єї до гори, почав відгрожувати ся робітникам, що їм голови порозбиває, як сейчас з дороги не завернуть. Налякані тим робітники обавляючись, щоби та грозьба не здійснилась, хотїли вже завертати до Джурина, як в тій хвили надійшов жандарм Григорий Данило, та видячи, на що заносить ся, приступив до Ястшембского і завізвав, щоби спокійно поводив ся. Колиж Ястшембский не переставав грозити робітникам, що були на фірі, заявив єму жандарм, що єго арештує, і хотів в тій цїли приступити до него — обжалований Ястшембский зачав скоро вимахувати перед собою палицею і кричати, що не дасть ся арештувати. Наслїдком такого опору зі сторони Ястшембского, візвав жандарм Данило до помочи жандарма Гривняка, що власне тодї надійшов і лиш так приарештовано Ястшембского. В тій хвили зблизив ся до жандармів обжалований Василь Корняк і заявив, що не дасть арештувати Ястшембского, причім зачав викрикати і голосно накликувати присутних, щоби ставили опір жандармам, котрі мусїли і єго приарештувати тим більше, що кілька разів в їх присутности хотїв настрашити »гуцулів«, що були заняті на двірских ланах в Павшівцї і довести до того, щоби покинули роботу і пристали до страйкарів, та що взагалї в селї неспокійно заховував ся. Того самого дня жандарм Александер Гривняк провадив приарештованих Ястшембского і Корняка через Чортків, щоби їх відставити до суду. Коли він вже був недалеко суду, зблизили ся до него присутні тодї в Чорткові селяни Олекса Пухальский і Юрко Приснюк і викрикуючи, що не дадуть ескортованих жандармом людий арештувати, зачали на жандарма Гривняка напирати, щоби відбити арештованих і то так насильно, що він мусїв вимахувати баґнетом, щоби перед ними охоронити ся і не допустити до ударемненя своєї службової чинности«.

По переведеній розправі трибунал засудив Ястшембского на три місяцї тяжкої вязницї, а прочих трех на 8 тижнїв арешту. Оборонець А. Гриневецкий зголосив відклик що-до кари трех послїдних і просив о випущенє їх з слїдчого арешту, однак палата радних ухвалила, задержати їх в арештї.

Того самого дня відбула ся карна розправа проти Парашки Корняк, жінки згаданого Василя, за те, що підчас арештованя єї чоловіка грозила жандармови каменем. Обжаловану засуджено на 3 місяцї вязницї.

— **Кацапска кріпость „Ризница“** в Самборі остала ще на якийсь час виключно в руках кацапів. На онодїшних заг. зборах сего товариства народовцї, які були в меншости, зрезиґнували з почестий заступників видїлових і т. п. гідностий, якими кацапи хотїли їх почастувати, і зробили сецесию. Перед виходом о. Косоноцкий з Подільців зложив іменем народовців отсю заяву:

»Вибраний партиєю зібраних тут народовців заявляю: Понеже партия противна завсїгди елїмінує народовців від заряду товариства а й тепер предкладуваний компроміс відкинула; понеже партия наша в наслїдок того позбавлена є не тілько впливу, але навіть контролї над веденєм товариства;

длятого народовцї усувають ся від голосованя а які консеквенциї з того виплинуть, нехай партия противна сама собі припише«.

Заява ся викликала пекольний крик між москвофілами, серед якого позволив собі о. Козаневич, декан з Місткович сказати »з Богом!« По виходї народовців москвофіли перевели вибір контрольної комісиї — у якій народовцї домагали ся мати своїх двох членів — після своєї волї, вибрали всїх давних своїх членів, тілько на місце декана о. Козаневича вибрано п. Добряньского, радника судового, нїби народовця.

Народовцї зібрали ся відтак в готелю »Імперіяль« на довірочну нараду і одноголосно ухвалили:

1. Взиває ся всїх народовців цїлої Галичини і Буковини як і Америки, щоби через цїлий рік здержали ся з всякими закупнами в Ризници.

2. Коли москвофіли не прийдуть до згоди з народовцями що-до заряду товариства, взиває ся всїх народовців до основаня свого осібного товариства в Станиславові або у Львові, хоч би на разї яко осібний віддїл при товаристві »Труд«.

— **Про зміну намісника** телеґрафують з Відня до праскої Politik: В добре поінформованих кругах говорять поважно про уступленє намісника Галичини, ґрафа Пінїньского. Єго треваюча хоробливість має єго приневолювати до резиґнациї. Як наслїдника наводять Станислава ґрафа Баденього, який в послїднім часї кілька разів перебував у Відни і конферував з президентом мінїстрів. Однак ґраф Баденї має єще отягати ся що-до принятя предкладаного єму уряду.

— **Іменованя і перенесеня**. Мінїстер судівництва переніс радника краєв суду і начальника повіт. суду Вінк. Цїхоцкого з Гусятина до Болехова; іменував радниками кр. суду і начальниками повіт. судів отсих судиїв: Ігн. Красовского з Лютовиск до Ст. Самбора, Павла Білиньского в Миколаєві, Йосифа Кауцого в Теребовли, Юл. Кульчицкого в Делятинї, д-ра Едв. Шулиславского в Лопатинї до Жовкви, Ґуст. Дидушиньского в Надвірнї і Евг. Рацїборского в Дубецку — та суд. секретарів Генр. Капішевского в Радехові до Куликова, Івана Ґабусевича в Бучачи для Боринї, Волод. Фрайнда в Бережанах для Меденичи, Івана Хлямтача зі Львова до Гусятина, Волод. Кульчицкого зі Снятина для Лютовиск. Дальше переніс мінїстер суд. Каз. Родаковского з Микулинець до Городенки та іменував пов. судиями секретарів суду: Тад. Малачиньского з Копичинець для Кракова і д-ра Стан. Рубчиньского з Підволочиск до Зборова, та суд. ад'юнкта Каз. Шиннета з Глинян до Лопатина. Дальше переніс мінїстер секретарів: Івана Кметика зі Стрия до Станиславова, Стан. Годолю з Турки до Микулинець, Йос. Ґудзя з Журавна до Сянока, Кар. Й. Найгоффа з Грималова до Залозець, д-ра Конст. Рибіцкого з Залозець до Стрия, Мар. Конїньского з Микулинець до Болехова, д-ра Волод. Кульчицкого з Болехова до Львова і Йосифа Билиньского з Яворова до Львова; та іменував секретарами суду: судию Ігн. Гонта зі Ст. Самбора до Перемишля, і ад'юнктів др. Ів. Вежбовского зі Самбора для Залїщик, Стан. Овского з Тисьмениці для Бучача, Стан. Кіршнера з Теребовлї для Журавна, Йос. Стерчиньского для Копичинець, Волод. Новосядловского з Ярослава для Грималова, Юст. Дзеровича з Чорткова до Снятина, Вит. Шнеле з Бродів до Бережан, др. Бол. Ґавіньского з Балигороду до Підволочиск, Алекс. Розлуцкого з Олеська до Радехова, др. Фр. Мішалька з Коломиї до Яворова і Мих. Сучиньского з Кут до Турки.

— **Про п. Льонґіна Цегельского** доносять з Золочева до »Дїла«, що він ще дальше сидить в тамошній вязницї в слїдстві, та що на горячі і усильні просьби своїх родичів і приятелів перестав морити себе голодом і має ся трохи лїпше.

— **На львівскій полїтехнїцї** було в послїднім роцї 785 слухачів. З того було: на видїлї інжінериї 491, на видїлї будівництва 44, на видїлї будови машин 296, а на хемії 51 слухачів. Після народности було: 809 Поляків, 65 Русинів, 5 Чехів, по 2 Болгарів і Москалів, 1 Англичанин і 1 Нїмець.

фатом. Правда, що сюда дала-б ся примінити пословиця про »ніса та палицю«, бо Анґлїйцям розходилось в сути річи о цїлком иньші, важнїйші справи, але все-таки родина Трінїдада дістала від Калїфату тисячу фунтів штерлїнґів пошкодованя. Значінє жидів уросло задля тої події.

Над культурним образованєм жидів заходить ся »Aliance Israelite«, котре і тут закладає свої школи, в котрих жиди учать ся крім иньших річей також мови французкої та анґлїйскої. І тут уже в Калїфатї зачинають жиди підносити голову. Так в Тунїсї[6]) під протекторатом Франциї, а ще більше в Альжирі, де жид Cremieux, французкий мінїстер, одним жидам, з виїмкою всїх иньших тубильців, дав французке горожаньство і цїлковиту рівноправність, через що жиди уже повними і необмеженими панами — небезпечними навіть для самих родовитих Французів, котрі остаточно будь-щобудь своєю кровію здобули ті держави, а своїми грішми скультуризовали їх.

Менї здавалось, що я в рідній моїй Галичинї, коли в Альжирі прочитав виборчі маніфести, порозліплювані на рогах улиць. — Про жидів, їх вплив і їх характер говорилось там по французски цїлком те саме, що у нас говорить ся в кружках довірочних, бо в нашій Австриї а особливо в Галичинї дійшло вже до того, що не вільно говорити публично нїчо поганого, хоч правдивого про жидів.

Для оцїнки ріжнородних, зовсїм собі противних сьвітоглядів жида та Араба — дарма, що они оба семіти — наведу один малий примір чи приключку, котра стала ся зі мною в Танґері, а вийшла досить характерна і цікава.

Послїдного дня перед виїздом ходив я по базарі, торгуючи то се, то те, щоб забрати дещо на споминку із сего краю. Мій хлопець, правдивий Араб, не знаючий европейскої бесїди, котрому стало за вагітно носити за мною накуплений крам, передав єго одному маленькому будникови-купцеви на переховок. Ми пішли дальше. — По вечері, мабуть коло 9. год. вечером, приходимо перед склеп; — буда заперта, а нашого купця нема. — »Де він? — питаю одного з сусїдних жидів-купців, котрий умів по французски.

»Е, він запер склеп, як ви лише дали єму свій товар і забрав ся«. Коло мене зібралась цїла товпа людей. Жиди почали собі кепкувати з мене: »A git Geschäft« зробив собі Араб, думали они і жалували безпечно, що їм таке не трафилось. »Пропало«, думав і я, та не так жаль менї було тих кілька фунтів штерлїнґів, як того, що я з сеї країни нїчо з собою не возьму на памятку. Буде наука, думаю, на пізнїйше.

Араби кинули ся сюда-туда шукати свого одновірця. Всї як стій перечили, щоби тут зайшло яке обманьство. Я ждав годину, дві. Пиши, пропало — думав я і пішов на корабель. Десь коло півночи заходить до каюти мій хлопець, котрий пропав шукаючи свого знакомого і приніс менї з великими перепросинами і низькими поклонами все моє добро.

(Дальше буде).

[6]) Країна Тунїс віддїлена від мароканьского султанату тільки Альжірією, що зістає під володїнєм Франциї.

— **Нещасні пригоди на провінциї.** Селянка Ом. Білик з Жулиць коло Золочева упала з дерева так нещасливо, що погибла на місци.

В Нечайній, домбровского повіта, грім убив Катерину Кметь в хвили, коли вязала в поли сніп вівса.

В Угринові гор., станиславівского повіта, згоріло онодї 5 селяньских загород, вартости до 3.000 К. Шкода була обезпечена.

— **Ювилейні значки почтові** видасть небавом Болгария з нагоди 25-лїтного ювилею оборони Шипки. На значках будуть представлені картини з битв зведених в Шипцї з турецкими військами під проводом Сулеймана паші.

— **Три рази денно** буде від 1. жовтня виходити N. fr. Presse, аби видержати конкуренцию з дневником Die Zeit, який почне виходити у Відни з початком слїдуючого місяця.

— **Раєм для лїкарів** є Америка. Один з мілїярдерів платить своєму »надворному« лїкареви 60.000 долярів річно, без огляду на те, чи потребував єго помочи чи нї. — Иньший на тиждень лїченя заплатив 50.000 дол. А якийсь новойорский купець заплатив мілїон долярів за операцию очий.

— **Мілїонова крадїж у Відни.** Віденьский банк для коронних країв (Laenderbank) оголосив вчера отсей комунїкат: »Урядник головної каси, Генрих Еллїнек, вчера в полудне перед касовим шконтром вийшов серед підозрїних обставин. Переведена в єго неприсутности ревізия каси виказала великі неправильности в чеках. В касї нестає 1,259.000 К.« — Еллїнек мав 32 лїт житя і здавав ся бути совісним і чесним урядником. Чи єго вже увязнено, про се ще не донесли телеґрами.

— **Населенє Льондона** після остатного обчисленя виносить 6,581.300 душ.

— **Книжковий залив.** Вітінґ Вальсей в Льондонї видав брошурку, в якій подає зріст лїтератур великих народів. Показує ся, що в Німеччинї виходить найбільше нових книжок, бо около 23.000 річно, дальше йде Франция — 13.000, Італїя — 9.500, а вкінци Анґлїя 6 до 7 тисячів. На цїлій земскій кулї появляє ся річно до 70.000 книжок. З огляду на скорість, з якою друкує ся книжку, стоять на першім місци Сполучені Держави. Одна з новойорских книгарень в протягу одного тижня видала повість о 350 сторонах друку в 10.000 примірниках.

— **Епохальна будова.** В цїли наводненя великого простору пустинї в Єгиптї почали будувати в поперек Нїлю коло Ассуан величезну греблю, довгу на 2 клм., а високу на 90 стіп. Гребінь греблї буде 50 стіп широкий і покритий ґранїтними скелями. Коштн будови обчислено на 100 мілїонів марок, а вартість узисканого ґрунту орного буде стояти мілїярди корон. Будовою займає ся спілка анґлїйских капіталїстів.

Телеґрами.

Горлицї, 19. вересня. При вчерашних доповняючих виборах посла до сойму з міскої курії Ясло-Горлицї голосувало загалом 1036 виборців. З того одержав: ґр. Адам Скшиньский 652 гол., др. І. Барановский 282 гол. а Жигм. Зелїньский 2 гол. Послом вибраний гр. Скшиньский.

Відень, 19. вересня. Наради в справі угоди австро-угорскої пічнуть ся знова у вторник дня 23. с. м.

Будапешт, 19. вересня. В Кошицях товпи народа переходили улицями і вибивали вікна, де не було хоругов з нагоди обходу ювилею Кошута. Арештовано три особі.

Ченстохова, 19. вересня. За онодїшні розрухи увязнено доси 600 осіб, а між ними 20 католицких сьвящеників.

Відень, 19. вересня. Касиєр Лєндербанку спроневірив 4,600.000 корон.

— РІК ЗАСНОВАНЯ 1892. —

Від огню обезпечайте ся тілько в »Днїстрі«.

Днїстер

Товариство взаїмних обезпечень

Львів, ринок ч. 10. (дім »Просьвіти«).

є одиноким руским Товариством асекурацийним.

Фонди »Днїстра« з днем 31. грудня 1901.

Фонд резервовий	386.402 кор.	83 сот.	разом 645.383 кор. 59. сот.
Резерва премії	205.227 „	— „	
Резерва специяльна	6.000 „	— „	
Фонд емеритальний	47.753 „	76 „	

»Днїстер« обезпечає будинки як також збіже і пашу против шкід огневих. Всї три ВП. Ординарияти припоручили **»Днїстер«** Всч. Духовеньству і всїм вірним.

Оплата премії в »Днїстрі« є уміркована, а чистий зиск — надвижку з оплат — розділяє **»Днїстер«** межи своїх членів яко звороти. В р. 1900. і 1901. виносить зворот 8%.

Шкоди виплачує **»Днїстер«** дуже скоро, а оцїнку шкід переводить разом з делеґатом і 2 членами місцевими. До 31. грудня 1901. виплатив **»Днїстер«** 5.075 відшкодовань в сумі 2,656.787 кор.

Члени »Днїстра« можуть без перешкоди затягати позички в Банку краєвім і касах ощадности, бо каси ті принимають полїси **»Днїстра«** при позичках гіпотечних.

На житє можна обезпечати через **»Днїстер«** — капітали на дожитє, посмертні капітали, посаги, ренти і т. д. — краківскім Товаристві, а з провізиї від тих обезпечень відступає **»Днїстер«** часть на рускі добродїйні цїли.

Аґенциї передає **»Днїстер«** радо селянам, господарям, особливо де нема **»Днїстра«**. Аґенти заробили 349.486 кор. провізиї.

На житє обезпечайте ся тілько через »Днїстер«.

Селяне! убігайте ся тілько о аґенциї »Днїстра«.

COLOSSEUM Ernesta Thorna

у Львові, в пасажи „ГЕРМАНА“ ул. Сонїшна

Найславнїйша проґрама!

від 16. до 30. вересня 1902.

При співучасти військової музики 30. п. п.

1) **Марш.** 2) **Увертура.** Реклямоґраф. 3) **Сестри Клєтт**, тирольскі дуетистки. 4) **Zizi Papillon**, париска ексцентрична дансерка акробатична. 5) **Ricardoi Benedetto**, трансформацийно-комічні пародисти опер. 6) **Едґар Jones**, амер. музикальний мурин в своїй вільлї »Зулю«. 7) **8 Диямактів 8**, сьпів і танець анґлїйский. 8) **Орхестра.** 9) **Братя Sayton**, імітатори крокодилїв. 10) **Miss Veronika**, народний танець ексцентричний на острові Куба. 11) **Mariot**, гуморист. 12) **The Worthtey's**, найновійший електричний винахід, музикальний автомобіль.

Що дня о 8. год. вечером велике представленє. В недїлю і сьвята два представленя. Що пятницї **High-Life** представленє. Білети вчаснїйше можна замовляти і набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 9. у Львові.

Розклад поїздів зелїзничих обовязуючий від І-го мая 1902.

(Приїзд і відїзд поданий після часу середно-европейского).

Поїзд посп.	Поїзд особ.	до Львова (приходить о годинї)
	6·10	з Кракова, Берлина, Варшави, Відня
	6·20	з Чернівцїв (Іцкан, Галацу), Чорткова
	6·50	з Брухович, щод. від 15. мая до 14. вер. вк.
	7·45	з Янова
	7·40	з Підволочиск, Бродів на дв. Підзамче
	8·00	„ „ на дв. головний
	8·10	з Лавочного (Пешту), Калуша, Хирова
	8·15	з Сокаля, Рави рускої
1.35	8·50	з Кракова, Відня, Праги, Берлина
	10·25	з Ряшова, Любачева
	11·55	з Станиславова (Кересмезе, Потутор)
	1·10	з Лавочного, Калуша, Хирова, Борислава
	1·23	з Янова
2·20		з Підволочиск, Копичинцїв на дв. Підз.
2·35		„ „ на дв. голов.
	3·14	з Брухович (15. мая до 14. вер. в нед. і сьв.
	4·40	з Самбора, Стрия, Сколього (1/5 – 30/9)
	5·11	з Підволочиск (Київа), Бродів на дв. Підз.
	5·35	„ „ „ на дв. голов.
1·45	5·40	з Чернівцїв, Іцкан
	5·50	з Кракова

Ніч

	6·00	з Сокаля, Белзця і Любачева
	8·04	з Брухович (15. мая до 14. вер. в нед. і сьв.)
	9·12	з Брухович (15. мая до 14. вер. в нед. і сьв.)
12·15	9·20	з Чернівцїв, Букарешту
	9·25	з Янова (від 1. мая до 30. вер. в нед. і сьв.)
8·40	9·50	з Кракова, Відня, Берлина) Ясла, Розвадова
2·31		
	10·03	з Янова (від 1. мая до 15. вер. в нед. і сьв.)
	10·02	з Підволочиск (Київа) Бродів на дв. Підз.
	10·20	„ „ „ на дв. голов.
	10·50	з Лавочного (Пешту) Хирова Калуша
	3·14	з Тернополя, Грималова на дв. Підзамче
	3·35	„ на дворець головний

Поїзд посп.	Поїзд особ.	зі Львова (відходить о годинї)
	6·25	до Сучави, Жидачева, Кересмезе, Потутор
1·55	6·30	до Підволочиск (Київа) Бродів дв. головний
2·09	6·43	„ „ „ дв. Підзамче
	6·35	до Лавочного (Пешту) Борислава, Дрогобича
8·30	8·40	до Кракова (Відня, Праги), Берлина
2·55		
	9·00	до Лавочного, Хирова, Калуша
	9·15	до Янова
	9·50	до Белзця, Сокаля, Любачова
	10·30	до Чернівцїв, Потутор
	10·40	до Тернополя, Потутор, дв. Підз.
2·40	10·57	„ „ дв. гол.
	1·25	до Янова від 1. мая до 15. вересня в недїлю і сьвята
	2·15	до Брухович від 15 мая до 14. вересня в недїлї і сьвята
	3·05	до Стрия, Сколього від 1. мая до 30. вер.
	3·15	до Янова щоденно від 1. мая до 30. вер.
	3·26	до Брухович щод. від 1. мая до 15. вер.
	3·30	до Ряшева, Хирова, Любачева

Ніч

	6·10	до Станиславова, Жидачева
12·45	6·20	до Кракова (Відня, Берлина, Варшави)
	6·30	до Янова від 1. мая до 15. вер. будні дни а від 16. вер. до 30. цьвіт. 1903. щоденно
	6·35	до Лавочного (Пешту), Калуша, Хирова
	7·10	до Сокаля і Рави рускої
	8·16	до Брухович (15. мая до 14. вер. в нед. і сьв.)
	8·25	до Перемишля
	9·00	до Підволочиск, Бродів гол. дворець
	9·20	„ „ дв. Підзамче
	10·05	до Янова від 1. мая до 15. вер. в нед. і сьв.
2·51	10·30	до Іцкан, Чорткова
	11·00	до Кракова, Відня, Варшави, Праги
	11.10	до Підволочиск, Бродів дв. головний
	11·32	„ „ дв. Підзамче
	4·15	до Кракова, Відня, Праги, Самбора
	5·50	до Брухович від 15. мая до 14. вер. щод.

ЗАМІТКА: Пора нічна числить ся від 6 години вечером до 5 години 59 мінут рано.

Час середно европейский ріжнить ся від часу львівского о 36 мінут, а іменно 12 год. часу середно-европейского = 12 год. 36 мін. часу львівского. — Бюро інформацийне ц. к. зелїзниць державних (ул. Красїцких ч. 5.) уділяє пояснень в справах зелїзничих, продає білети всякого рода і розклади їзди.

Ц. к. упр. гал. акц.

Банк Гіпотечний

Відділ депозитовий

принимає вклади і виплачує завдатки на рахунок біжучий, принимає до переховання папери вартістні і дає на них завдатки.

Крім того впроваджено подібно як в інституциях заграничних т. зв.

Депозити сховкові

(Safe Deposits)

За оплатою 25 до 35 кр. а. в. річно, депозитар дістає в сталевій касї панцирній сховок до виключного ужитку і під власним ключем, де безпечно і дискретно переховувати може своє майно або важні документи.

Під тим взглядом поробив Банк гіпотечний як найдогіднїйші зарядженя.

Прописи дотично того рода депозитів одержати можна безплатно у відділї депозитовім.

Видає і відповідає за редакцию **Лев Лопатиньский**.

З друкарнї В. А. Шийковского.